

ద్వితీయాష్టక ప్రారम्భః

॥ హరిః ఓమ్ ॥ అర్కీరూపా నై ప్రత్యీమాసతః । తేనాం పృథ్విః-
 ఘోషాధుగాసీత్ । సర్వేషామేగాదీవత్ । తేఽబ్రువన్ । క సై ను ప్ర-
 త్యోమాన్మహే । యేఽన్యో ఓషధీర్న జనయాను ఇతి । తే ద్విో పృష్ఠీము-
 ప్సృజన్ । యావన్తస్త్వాకా అవాపద్యన్ । తావన్తీరావధయోఽ-
 కాయన్ । తాఽతాః పితరో వైషేణాలిమ్బు ॥ ౧ ॥ తాన్మో-
 ధావ రుప్యన్త్యైత్ । తేఽబ్రువన్ । క ఇదమిథమకరితి । వయం భా-
 గధేయమిచ్ఛమానా ఇతి పితరోఽబ్రువన్ । కిం భాగధేయమితి
 అగ్నిశోకాత్ర ఏవ నోప్యస్త్విత్యైబ్రువన్ । కేధ్య ఏతద్భాగధేయం
 ప్రాయచ్ఛ । యద్భుత్వా నిమాస్త్వి । తతో వైత ఓషధీరస్వద-
 యా । య ఏవవేద ॥ ౨ ॥ స్వదన్తైఽస్మా ఓషధయః । తే వైపు-
 ముపావాస్పజన్ । ఇదన్నో హవ్యం ప్రదాపయేతి । సోఽబ్రవీద్య-
 రం పృశే । దశేమా రాత్రికాతన్న దోహా । ఆస్తజవం మూత్రా
 సహ చరాశీతి । తస్మాద్వక్ష్మశ్శాతవశ్శ రాత్రిర్నదుహన్తి । ఆస్తజవం
 మాత్రా సహ చరతి । వారేవృత్తం హ్యప్య । తస్మాద్వక్ష్మగ్ం
 సగంస్పృష్టధయగ్ం దుద్రో ఘాతుకః । అతి హిస్థాన్థయతి ॥ ౩ ॥

అలిప్తస్త్వద్ ఘాతుక ఏకవృ ॥ ౧ ॥

ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత | తం ప్రజా అవ్యవృత్త | త
 మథాగ ఉపాస్త | సోఽస్య ప్రజాభివసాకామత్ | తమవ్రతుకుభ్యుక్తా
 నోఽవైత్ | తమవ్రతుధన్వాశోఽత్ | స తపోతవ్యత | సోఽ
 గ్నిరుపారమతాతాపి వైస్య ప్రజాపతిః | స రురాటాకుడమృష్ట | ౪ |
 తద్వృతమథవత్ | తస్మాద్యస్య క్షణాః కేఽ ఉస్మృష్టాః | తాన్యై
 ష్టల్లక్ష్మ ప్రాణావత్యైత్యాహుః | యద్రోరాటాకుడమృష్ట | తస్మా
 ద్రోరాట కేఽన పబ్ | తద్గ్నా ప్రాగ్భూత్ | తద్వ్యయిభుత్ |
 బ్రహ్మవసి 3 మా వ్రణామా 3 దుతి | తద్విదిక్షిథాయై ష్మ |
 య ప్రవచిత్వావిచ్చిభుతి || ౧ || వసీతు ప్రవ చతయతే | త
 వాగ్ధ్యవదజ్జహుధీతి | సోఽబ్రవీత్ | కప్తవ్రుసీతి | సై వైవ కై వా
 గిర్యబ్రవీత్ | సోఽబ్రహ్మోధ్వాపాతి | తథ్నాహాకారస్య ష్మ |
 య ప్రవగ్ం స్వాహాకారస్య జన్మవేద | క్షణాతి స్వాహాకారం వీర్య
 మ | యస్యైవవిదుషస్వాహాకారేణ జవ్వాతి || ౨ || తోగా
 యైవాస్య హుతం భవతి | తస్యై ఆహుత్యై పురుషమసృజత | ద్వి
 తీయమజహాత్ | సోఽశ్వేమసృజత | త్రతీయమజహాత్ | సగా
 మసృజత | చతుఃథమజహాత్ | సోఽవిమసృజత | పంచమమజ
 హాత్ | సోఽజామసృజత || ౨ || సోఽగ్నిరవిధేత్ | ఆహుతిభిరై
 మాఽఽప్రోతీతి | స ప్రజాపతిం పునః ప్రావిశత్ | తం ప్రజాపతిర
 బ్రవీత్ | తాయస్వేతి | సోఽబ్రవీత్ | కిం తోగ్ధయమభి జన్వ్య
 భి | తుభ్యమైవేదగం హూయాతా ఇర్యబ్రవీత్ | స ప్రవచాన్

ధముఖ్యభావయత | యదగ్నిహోత్రమ || ౮ || తస్మాదగ్నిహోత్ర-
 ముచ్యతే | తన్మూయమానమాత్తిత్యోఽబ్రవీత్ | మా చలామి | ఉ-
 భయోర్వైవావైతదితి | సోఽగ్నిరబ్రవీత్ | క్షభన్నా హోత్యుస్తీతి |
 స్తాయమేవ శుభ్యన్తువావా | ప్రాతర్గవ్యామిత్యబ్రవీత్ | తస్మా-
 దగ్నేయే స్తాయగ్ం హూయతే | సూర్యా య ప్రాతః || ౯ || అగ్నే-
 యా వై రాత్రిః | దైవ్రిమహాః | యదమదితై సూర్యే ప్రాతః
 హుయాత్ | ఉభయమైవాగ్నేయగ్ం స్యాత్ | ఉదితై సూర్యే ప్రాత-
 ర్భుచాతి | తథాఽగ్నేయే స్తాయగ్ం హూయతే | సూర్యా య ప్రా-
 తః | రాత్రిన్వా అను ప్రాతః ప్ర చాయతై | అన్న ప్రతి తిష్ఠన్తి |
 యథ్నాయన్తుచాతి || ౧౦ || ప్రివతేవ చాయతే | ఉదితై సూర్యే
 ప్రాతర్భుచాతి | ప్రత్యైవ తేన తిష్ఠతి | ప్రాతపతిరకామయత ప్ర చా-
 యేయేతి | స వ్రతదగ్నిహోత్రం మిఘనమపశ్యత్ | తదుదితే సూర్యేఽ-
 చాచాత్ | యజహాఽన్యత్ | నూష్టిమన్యత్ | తతో వై స ప్రాచా-
 యత | యస్యైవవిదుష ఉదితై సూర్యేఽగ్నిహోత్రస్త్వహ్వాతి |
 || ౧౧ || ప్రివ చాయతే | అగ్ం యథా దివా ప్ర జానన్తీతి | తా-
 ద్యగైవ తత్ | అగ్ం ఖల్వాహుః | యస్య వై ద్వా పుశ్యో గ్ం హే-
 వసతః | యస్తయోరన్యగ్ం రాభయత్యన్యన్న | ఉభా వావ స-
 తావృత్సీతి | అగ్నిహోత్రాద్విత్వస్యాం ప్రవితీతి | తస్మాదగ్ని-
 హోత్రాన్న కస్తదృశే | ఉభ హి తేనీ స్తం వద్యతే || ౧౨ ||
 ఉద్యస్తహోత్రాద్విత్వస్యాం రతుస్తమాలోవాతి | తస్మాన్మూయ వీవాగ్నే-

ర్శివా దదృశే । యదగ్నే యే ప్రాచ్యుర్జ్వలముఖాత్ । ఆ సూర్యాయ
 వృశ్చ్యేఠ । యస్సూర్యాయ ప్రాచ్యుర్జ్వలముఖాత్ । ఆగ్నేయే వృ-
 శ్చ్యేఠః దైవతాభ్యస్సమదష్టథ్యాత్ । అగ్నిశ్శ్యోఠిశ్శ్యోఠిస్సూర్యస్సాన్వి-
 హేత్యేవ ప్రాయగ్ం పూర్వకామ్ । సూర్యో శ్యోఠిశ్శ్యోఠిర్నగ్నిస్సాన్వి-
 హేతీ ప్రాచః । తథాథాభ్యాగ్ం ప్రాయగ్ం పూయతే ॥౧౩॥ ఉభా-
 థ్యోఠం ప్రాచః । న దైవతాభ్యస్సమదష్టథాతి । అగ్నిశ్యోఠిశ్శ్యో-
 త్యహా । అగ్నిర్నైవే తథాథాః । ప్రజా శ్యోఠిశ్శ్యోఠ్యాహా । ప్రజా
 వ్రవాన్తే ప్ర పవయతి । సూర్యో శ్యోఠిశ్శ్యోఠ్యాహా । ప్రజాన్వేవ పృ-
 తాతాన్తే తథా దథాతి । శ్యోఠిర్నగ్నిస్సాన్విహేత్యాహా । ప్రజా
 వ్రవ ప్రహతా అస్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౧౪ ॥ సూక్ష్మముత్తరామా-
 హుతిశ్శుహాతి । మిథునత్వాయ ప్రజాత్వై । యదుదినై సూర్యే
 ప్రాచ్యుర్జ్వలముఖాత్ । యథాఽతిథయై ప్రద్రుతాయ నూన్యామావ-
 సథామాహుర్యగ్ం వారన్తి । తాద్యగైవ తత్ । క్వాహా తత్ప్ర-
 ద్యవతీత్యాహుః । యథా న వేద । యన్తే తద్ధరన్తితి । తస్మాద్య-
 దాప్తపశుహాతి । తదేవ సంప్రతి । అథో యథా ప్రాథమా-
 వ్రసం పరి వేష్యే । తాద్యగైవ తత్ ॥ ౧౫ ॥

అమృష్ట విచితీకృతి ఆహవత్యబామస్యతాస్మిహాత్రగ్ం
 సూర్యాయ ప్రాచ్యుర్జ్వలముఖాతి ఆహవతి సం వద్యతే హూయతే స్థా-
 యతి సంప్రతి ద్యే చ ॥ ౧ ॥

దుశ్రో వా వ్రవః । యదగ్నిః । వర్షీ స్థాలి । యన్యత్యైః

గ్నోర్థి శ్రయేత్ । ద్బ్రాహ్మణ్యం కర్మాత్ । ప్రమాణా
 కా స్యాత్ । ఉద్ధీ చోక్తా రాష్ట్రాచార్యో శ్రయేత్ । ఉద్ధీ యో
 క్షిణాయ । వ్యవస్థానాథి । తథా పర్వత్రమాణా తపః ॥౧౬॥
 మమా వా ప్రమాణోస్తు । అపారథాః శ్రవ్యతే । అంకి
 ణాశ్రమ । ప్రతిషిద్ధ్యర్థమకామవ్య । ఇ త్సుత హి పోష్యం ।
 వ ప్రతిషిద్ధ్యర్థమకామవ్య । కుర్వంత హి ప్రహ్లా
 వర్షవమ్ । అథా ఖలు । ప్రతిషిద్ధ్యర్థమ్ । అర్చితిషిద్ధ్యో ॥౧౭॥
 తత్పశ్యమ్ । యజ్ఞాకాంతి । తద్భిష్కావర్షుః । ఉదయంతాకాః ।
 ప్రమృతవా ప్రతదస్మాదాకాత్ । అగర్హణాకమ్ । అర్చి
 తగం వావిరసభిఘాతమ్ । అభి ర్కారయతి । అర్హవైపర్ణారయతి ।
 అథా దేవత్రైవేనదమయతి ॥౧౮॥ పర్యగ్ని కరాతి । రక్షుస్తామ
 మాత్రైః । త్రిః పర్యగ్ని కరాతి । త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః । అథా మా
 ద్యత్వాయ । యత్ప్రచీనముద్వాసయేత్ । యమానగం శు
 చాఽర్చయేత్ । యద్దానా । త్రివేదవర్ణగం స్యాత్ । యత్ప్ర
 త్యక్ ॥౧౯॥ పత్నీగం శుచాఽపణయేత్ । ఉద్ధీచీనముద్వాసయతి ।
 ప్రవా వై దేవమస్తుష్యానాగం ఇన్ద్రాదీ । తామైవైవదనాద్యాప
 యతి శాస్త్రైః । వర్షా కరాతి । యజ్ఞస్య పత్తత్రైః । నిష్టపతి ।
 ఉపైవ తథోస్తు గాతి । చతురున్నయతి । చతుష్పదా వ్రాహ్మణా ॥౨౦॥
 ప్రసూనీవాప దుష్ట । పర్వాన్వూర్ణానున్న యతి । పర్వ హి పుణ్య
 రాధాః । అనూర్ణ ఉన్నయతి । ప్రమాణా అనూచీవత్వాయ । అనూ

చైత్యవాస్య ప్రాణాఽధుకా ఛవతి | పం మృత్యు వ్యాప్యైశ్చైశ్చ | కా
 హోవ్యమ్మప సాదయేత్ | యదహోవ్యమ్మప స్థానయేత్ | అ
 ఛావ్యస్యా ఉపనిషాత్ || ౨౧ || అప్యస్తే త్రి యచ్చతి | త్వాద్య
 గ్నవ తత్ | అప్యస్తే వృష్యైః | యదేద గాఢపాతశ్చైవైశ్చ శ్రేయోః |
 తేవ గాఢపాత్యం ప్రీణాతి | అస్మిరనిభే | అహుతశ్చా ము
 శ్చైవ్యస్తేతి | ప వ్రతాగం వైదిధమవ్యైత్ | తామూఽధర్మ | ౪
 త్వా అగ్నావాహుతయోఽధ్రియన్త || ౨౨ || యదేదగం వ్ర
 యచ్చత్ | తద్భువిధస్మిత్వమ్ | వైదిధమా దధాతి | వ్రాజైశ్చ
 యచ్చతి | అహుతనాథృశ్చైశ్చ | అహో అగ్ని వ్రాత్రాశ్చైశ్చ కర్మ
 లాతి | అహుతనాం వ్రతిష్ఠిశ్చైశ్చ | బ్రహ్మవ్రాదిహో వదన్తి | యదే
 తాగం వైదిధమాధాయ ద్యే అహు తి వ్రాహోతి | అథ కర్మాగం
 వైదిధి ద్వితీయామాహుతిష్ఠుహోతి || ౨౩ || యద్యై వైదిధా
 వాదధ్యాత్ | భ్రాతృవ్యమస్తే జనయేత్ | ఏకాగం వైదిధమాధాత్ |
 యజమాన్యామాహుతిష్ఠుహోతి | ఉభే వ్రవ వైదివ్యై అహుతి
 అహోతి | నాస్తే భ్రాతృవ్యజ్ఞవయతి | ఆదివ్రాతూజ్ఞుహోతి |
 పమిధమివ హి బ్రహ్మవచనాసమ్ | అహో యథాఽభిష్ఠ్యైశ్చైశ్చ
 త్వా పతి వేష్యే | త్వాద్యగ్నవ తత్ | వ్రతుదుష్టుయతి | ద్విజ్ఞుహోతి |
 తస్మాద్విపాచ్చతుమ్పాదమత్రి | అహో ద్వివద్యేవ చతుష్పదా ప్రతిష్ఠా
 యతి || ౨౪ || ఇవతి ప్రతిష్ఠిష్యతి గమయతి ప్రాత్యక్ష్యేష ఉప
 ధాయాధీయన్తి తచ్చత్వాం చ || ౩ ||

ఉత్తరావర్తివేదేవా అహుతిమహాహుః | అహుతిమహుః |
 తతో దేవా అభవన్ | పరామహుః | యజ్ఞామయేత్ వసీయా
 నశ్శాన్యదితి | కనీయస్తస్య పూర్వగం క్షుత్యా | ఉత్తరం భాయా
 అహుయాత్ | ఏషా వా ఉత్తరావత్యాహుతిః | తాన్తీవా అహ-
 హుః | తత్తస్యేభవన్ || ౨౧ || యస్యైవశ్చాహుతిః | భవశ్చైవ |
 యజ్ఞామయేత్ వసీయా నశ్శాన్యదితి | భాయస్తస్య పూర్వగం క్షు-
 త్యా | ఉత్తరభువీయో అహుయాత్ | ఏషా వా అహావ్యాహు-
 తిః | తామసురా అహహుః | తత్తస్యే పరాభవన్ | యస్యైవ-
 శ్చాహుతిః | పరైవ భవతి || ౨౨ || క్షుత్యోప సాదయత్యహుతిశ్చా-
 య | అఙ్గో వ్యావృత్త్యై | గాంహవత్యం ప్రతిభుతే | ఆవమధ్యా-
 యవమైవైవజ్జరోతి | అగ్నిహోత్రస్య వై శ్శాణుస్తి | తయ
 ఋచ్చేత్ | యజ్ఞామయేచ్ఛేత్ | ఏష వా అగ్నిహోత్రస్య శ్శాణుః |
 యశ్చూర్వాభవతిః | తాయదుత్తరయాభి అహుయాత్
 || ౨౩ || యజ్ఞామయేచ్ఛేత్ | అగ్నిహోయ పూర్వామాహుతిశ్చా-
 హోతి | యజ్ఞామయేవ పరి వృగక్తి | అఙ్గో భ్రాతృవ్యమైవాత్వాభి
 క్రామతి | అహాచీనగం స్తాయముప మాప్తి | లేత ఏవ తద్దహతి |
 ఉర్ధ్వం ప్రాతః | ప్ర అనయశ్చైవ తత్ | బ్రహ్మవాదినో వదన్తి |
 చతురున్నయతి || ౨౪ || ద్విర్ద్వహోతి | అథ క్వ ద్వే అహుతి భవత
 ఇతి | అగ్నో వై శ్శాన్యర ఇతి బ్రాయాత్ | ఏష వా అగ్నిశ్చైవ
 భరః | యద్యోహ్మగా | క్షుత్యా ద్విః ప్రాహుతి | అగ్నో వైవ

వైశ్వానరే ద్య అహుతి అహోతి | ద్వితీయాహోతి | ద్వితీయాహోతి |
 ద్యః ప్రాశ్నాతి || ౨౯ || మట్కం పద్యం వై | మత్కా ఋతవః | ఋతూ-
 వైవ ప్రాశాతి | బ్రహ్మవైవదిసో వదన్తి | వైవర్త్యమగ్నిహోత్రమితి |
 వైవర్త్యవైవదిసో బ్రాహ్మణాః | యద్యోమా అహోతి | తద్వైవర్త్యమ్ |
 యత్పాప్తిమ్ | తస్మాద్వైవర్త్యమ్ || ౩౦ || యద్విమాహోతి | తతోవధీవా-
 మ్ | యద్వితియమ్ | తద్విత్పామ్ | యస్మాద్వైవర్త్యమ్ | తద్గర్భా-
 మ్ | తస్మాద్గర్భా అవశన్తవర్త్యం వై | యదాచామతి | తస్మనుమ్యాగామ్ |
 ఉదభ్యుర్భావృత్యాచామతి || ౩౧ || ఆర్షో గోపీథాయ | సదోసే-
 త్త శుద్ధ్యై | సప్తపతి ప్ర్యోగోవైవర్త్యై | ఉద్దిశతి | ప్రప్తకషీనైవ ప్రాశాతి |
 దక్షిణా పుర్యావర్తతే | స్వమైవ వీర్యమను పుర్యావర్తతే | తస్మా-
 ద్దక్షిణోఽర్ష ఆర్షో వీర్యావర్తతః | అథో ఆదిత్యస్యైవ వాపుత్రమను
 పుర్యావర్తతే | హుతోవైవ సమిన్ధే || ౩౨ || బ్రహ్మవర్త్యసస్య సమి-
 ద్యై | స బ్రహ్మహరను ప్ర హారేత్ | అసగ్గంఘ్రితో వా వైవ యజ్ఞః |
 యదగ్నిహోత్రమ్ | యదను ప్ర హారేత్ | యజ్ఞవిచ్ఛిన్నాత్ |
 తస్మాన్నాను ప్ర హృత్యమ్ | యజ్ఞస్య సన్తత్యై | ఆహో సనయతి |
 అప్తభ్యుర్భావృత్యై వ రూపమకః || ౩౩ ||

అప్తవస్పతి అప్తానూన్నయతి మాహ్నిక ద్యః ప్రాశ్నాతి
 ప్రాశ్నాత్యమాచామతిన్ధేకః || ౪ ||

బ్రహ్మవైవదిసో వదన్తి | అగ్నిహోత్రప్రాయగా యజ్ఞః |
 సోప్రాయగామగ్నిహోత్రమితి | వధీ వా అగ్నిహోత్రస్య ప్రా

యగమ్ | అగ్నిహోత్రయజ్ఞానామ్ | తస్య పృథివీ పదః | అవ-
 త్సమాగ్నీ క్షయమ్ | త్యాగ్ పావిత్రాణామ్ | ద్వివ్యా అవః ప్రాణ-
 గయః | ఏషభయో బ్రహ్మిణః || 31 || వజ్రవృతయ ఇధ్యుః | తిః పరి-
 భయః | అధిశ్యో యోః | యోమానః క్రతుః | వ్రతుః ప్రవృత్తయః |
 వ్రవృత్తయః ప్రవృత్తయః | తస్మాదాహితాన్వృత్తయః పరీహిష్య-
 వ్రతం భవతి | యథ్వాఞ్జుహోతి | రాత్రిమివ తేన దధ్వాఞ్జు-
 హుతే | యత్ప్రతః || 32 || అపారవ తేన దధ్వాఞ్జుహుతే |
 యత్ప్రతో దదాతి | నా దధ్వా | యావన్తే వై దేవా అహుత-
 మాదాః | తే పరాభవః | త ఏతదగ్నిత్యోత్రగం సర్వదైవ-
 సమవ్రతాయాజనామ్ | తస్మాదాహుః | అగ్నిహోత్రవై దేవా
 స్త్రహానాన్నిష్కృతిమవశ్యన్నితి | యథ్వాఞ్జుహోతి | రాత్రియా
 వ్రవ తద్ధుతాద్యాయ || 33 || యోమానస్యాపరాభావాయ | యత్ప్ర-
 తః | అన్నా వ్రవ తద్ధుతాద్యాయ | యోమానస్యాపరాభావాయ |
 యత్ప్రతోభాతి | హుతమేవ తత్ | ద్యయోః పయసో ఆహుయా-
 త్ప్రశుకామస్య | ఏతద్వా అగ్నిహోత్రం విభునమ్ | య ఏవవేదః |
 ప్ర ప్రోయా పశుభిః కథునై భావయతే || 34 || ఇమామేవ పూ-
 ర్వయా ద్రుహే | అమాముర్తయా | అగ్నిశిశ్యోత్తరమా సయతి |
 యోవావైవ తదేతస్మిన్ ప్రోవనే | అశ్వేవ ఆహుయాః కైకస్కా-
 మస్య | తేనో వా ఆఞ్జయమ్ | కైకస్వేవ భవతి | పయసో ప్రశుకా-
 మస్య | ఏతద్వై పశూనాగ్ం ద్రూపమ్ | ద్రూపేనై వాస్థై ప్రసూనవే

దుష్టః ॥ 3౮ ॥ ప్రథమాక్షర భవతి । కర్మన్వీయకామస్య । ఇన్ద్రియ-
 వై దధి । ఇన్ద్రియావ్యవ భవతి । యవాగ్వా గ్రామకామస్యైవ
 వై ముద్దహ్యః । భాగ్యభయైవ వా స్తే పజాతావప దుష్టః । ద్రావ్యైవ
 భవతి । అయన్తో వా స్తేషుః । యోఽస్తామా ॥ 3౯ ॥ ప్రతురుష్మయతి ।
 చతుర్ముఖం రథ వ్రతమ్ । రథ వ్రతస్యైవ వగాః । ఉపరీక పాఠతి ।
 అస్త్రవివాహదేవ్యమ్ । వామదేవ్యస్యైవ వర్షః । ద్విర్దుశాశి ।
 ద్విర్దుశరం బృహత్ । బృహత్ స్తేషు వగాః । అగ్నిహోత్రస్యైవ
 తక్రామవ్యర్కాశి । ౪౦ ॥ యో వా అగ్నిహోత్రస్యాప్ర-
 ప్నో వేద । ఉపైవముప్రసదో నమన్తి । విస్తర ఉపసర్తారమ్ ।
 ఉన్నయోప సాదయతి । పృథివీమైవ ప్రీణాశి । హోష్యన్నుప సాద-
 యతి । అస్తర్నిమైవ ప్రీణాశి । హుశ్యోప సాదయతి । దివమైవ
 ప్రీణాశి । ఏ తా వా అగ్నిహోత్రస్యాప్రసదః ॥ ౪౧ ॥ య
 స్తవవేద । ఉపైవముప్రసదో నమన్తి । విస్తర ఉపసర్తారమ్ । యో
 వా అగ్ని హోత్రస్యాశ్రావితం ప్రీత్యాశ్రావితం హోతారం బ్ర-
 హ్మగవవత్కారవేద । తస్య త్వేవ హుతమ్ । ప్రాణో వా
 అగ్ని హోత్రస్యాశ్రావితమ్ । అప్రాణః ప్రీత్యాశ్రావితమ్ । మనో హో-
 తా । చక్షుర్భ్రూహ్ । విమైషో వవత్కారః ॥ ౪౨ ॥ య స్తవవేద ।
 తస్య త్వేవ హుతమ్ । సాయమూవానశ్చ వై కేవా ప్రాత-
 ర్థ్యావగత్సాగ్ని హోత్రీణో గృహమాగచ్ఛన్తి । తాన్ యన్నత-
 ర్భవేత్ । ప్రాణయాఽస్య ప్రశుభిణో తిష్ఠరా । యత్తప్రయేత్ ।

శ్చస్తా ఏతం క్రీణయా క్రమీ పుత్రా యేయః । సజాదైవైస్తాయ-
 యావధితి స్తాయాగం పుమ్యుశతి । సజాదైవైః ప్రాతర్యావధితి
 ప్రాగః । యే వైవ దైవాస్తాయయావాహో యే చ ప్రాతర్యా-
 వాగః ॥ ౪౩ ॥ తావైవోధయాగం పుత్రయతి । త ఏనస్తప్తాః క్రీ-
 ణయా క్రమీ పుత్రయతి ॥ అర్చయో హ స్తావళాపవేః । అగ్ని-
 హూత్ర వైవాహిగం స్తాయం ప్రాతర్యైః ॥ బ్రాత్యవ్యధ్యః ప్ర హ-
 రాది । తస్మాద్భూత్యావయాగంస్తా బ్రాత్యవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి ॥
 ద్విర్భూత్యావయాగంస్తా బ్రాత్యవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి ॥
 ద్విర్భూత్యావయాగంస్తా బ్రాత్యవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి ॥
 అగ్ని హూత్ర వైవ రక్షాయాప్రాతర్యైః యజమానో బ్రాత్యవ్యా-
 యు ప్ర హారతి । ధవత్యాయావయాగంస్తా బ్రాత్యవ్యా ఇతి
 ॥ ౪౪ ॥ అగ్ని హూత్ర వైవ రక్షాయా బ్రాత్యవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి ॥
 తావైవోధయాగం పుత్రయతి । త ఏనస్తప్తాః క్రీ-
 ణయా క్రమీ పుత్రయతి ॥ అర్చయో హ స్తావళాపవేః । అగ్ని-
 హూత్ర వైవాహిగం స్తాయం ప్రాతర్యైః ॥ బ్రాత్యవ్యధ్యః ప్ర హ-
 రాది । తస్మాద్భూత్యావయాగంస్తా బ్రాత్యవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి ॥
 ద్విర్భూత్యావయాగంస్తా బ్రాత్యవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి ॥
 ద్విర్భూత్యావయాగంస్తా బ్రాత్యవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి ॥

ప్రాతర్యైః ప్ర హారతి । ధవత్యాయావయాగంస్తా బ్రాత్యవ్యా ఇతి
 ॥ ౪౪ ॥ అగ్ని హూత్ర వైవ రక్షాయా బ్రాత్యవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి ॥
 తావైవోధయాగం పుత్రయతి । త ఏనస్తప్తాః క్రీ-
 ణయా క్రమీ పుత్రయతి ॥ అర్చయో హ స్తావళాపవేః । అగ్ని-
 హూత్ర వైవాహిగం స్తాయం ప్రాతర్యైః ॥ బ్రాత్యవ్యధ్యః ప్ర హ-
 రాది । తస్మాద్భూత్యావయాగంస్తా బ్రాత్యవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి ॥
 ద్విర్భూత్యావయాగంస్తా బ్రాత్యవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి ॥
 ద్విర్భూత్యావయాగంస్తా బ్రాత్యవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి ॥

తనా నా జయోత్ । తన్నా వహావదితి । కస్యై కాఽకాఽపీదితి కృ-
 తాపతిర బ్రవీత్కస్యై క్ ఇతి । ప్రాగానామహాదిత్యస్మి ॥ ౪౬ ॥
 తనువా అహాదితి వాయుః । చక్షుశ్శాఽహాదిత్యదిత్యః । య ఏవ
 ప్రాగానామహాపీత్ । తస్య వాసతాదత్తనీతి । అగ్నిర్ వాసతాద-
 త్నీతి । తదగ్నిశ్శాఽత్రస్యాగ్నిశ్శాఽత్రిత్యమ్ । కార్యా అగ్నిశ్శాఽత్రమ్ ।
 య ఏవవేద సాఽగ్నిశ్శాఽత్రమితి । ప్రాగ్రాప్రానాభ్యోఽహాగ్నిగం
 సమ్యయతి । అవ్యర్థకః ప్రాగాప్రానాభ్యోం భవతి ॥ ౪౭ ॥ య ఏవ-
 వేద । తే వాయురబ్రవీత్ । అను మా భవత్మితి । యదైవ గాః-
 హాపశ్యేఽధిశిత్యాహావనీయమభ్యుద్రవాత్ । తేన త్వాం దీద్రాబిశ్య-
 బ్రాతామ్ । తస్మాద్యద్గార్ హాపశ్యేఽధిశిత్యాహావనీయమభ్యుద్ర-
 వతి । వాయుమేవ తేన దీద్రాతి । ప్రాణపతిదేవతాస్సృజమావః ।
 అగ్నిమైవ దైవతానాం ప్రథమమస్మృత । సాఽన్యదాలమ్యుమవిత్వా
 ॥ ౪౮ ॥ ప్రాణపతిమభి ప్రర్థావర్తత । స మృత్యోరభిభేత్ । సాఽ-
 ముమాదిత్యనూత్స్నో నిరమిమీత । తగ్ం హుత్వా పరాఽపిర్థావ-
 ర్తత । తస్మో వై స మృత్యుమహాయత్ । అప మృత్యుజ్ఞయతి ।
 య ఏవవేద । తస్మాద్యస్యైవవిదుషః । ఉతైకాహముత ద్వ్య-
 హస్న జహ్వతి । హుతమైవాస్య భవతి । అసా హ్యదిత్యోఽగ్ని-
 శ్శాఽత్రమ్ ॥ ౪౯ ॥

తనువై వాయురగ్నిభావత్యవిత్వా భవత్యేకం ॥ ౫౦ ॥
 రాద్రగ్ని । వాయువ్యముపస్పృష్టమ్ । ఆశ్విసన్తుహ్యమా-
 వమ్ । సామ్యన్తుగమ్ । వారుణమధి శ్రీతమ్ । వైశ్వాదేవా ద్విషః ।

చ్ఛాన్దముదన్తమ్ | సారస్వతస్త్విష్యస్త్వమానమ్ | మైత్రగం శరః |
 క్షాతురువ్యాపితమ్ | బృహస్పతైరున్నితమ్ | సప్తతుః ప్రక్రాన్తమ్ |
 ద్వావాత్పథివ్యగ్ం హ్రియమాణమ్ | ఇన్ద్రాగ్నుముపసన్నమ్ | అ-
 గ్నుః పూర్వాఽఽపతిః | ప్రహాపతైరుత్తరా | ఇన్ద్రగ్ం హుతమ్
 || ౧౦ || ఉద్వాపితగం సప్త చ || ౧౧ ||

ద్భూత ఉప సృజతి | క్షిప్త్యోకమైవ తేన జయతి | ప్రాచీ-
 మానన్తయతి | దేవ్యోకమైవ తేన జయతి | ఉదీచీమావృత్య దో-
 గ్నిః మనుష్యోకమైవ తేన జయతి | పూర్వా దుహ్యజ్యైష్టస్య జ్యైష్ఠ-
 ష్ఠినైస్య | యో వా గృతీస్యాత్ | అపకా దుహ్యతాన్తిష్ఠస్య
 కానిషీనైస్య | యో వా బుభూషేత్ || ౧౦ || న సంమృశతి |
 చాపవస్యవస్య వ్యావృత్త్యై | వాయువ్యవ్వా ప్రతదుపస్పృష్టమ్ |
 అశ్వివన్తుహ్యమానమ్ | మైత్రన్తుగమ్ | అర్యమ్ ఉద్వాప్య-
 మానమ్ | ద్వాప్రీమున్నీయమానమ్ | బృహస్పతైరున్నితమ్ | స-
 ప్తతుః ప్రక్రాన్తమ్ | ద్వావాత్పథివ్యగ్ం హ్రియమాణమ్ || ౧౧ || ఇన్ద్రా-
 గ్నుముప సాదితమ్ | సర్వల్యో వా ప్రవ దేవతాభ్యా జహోతి |
 యోఽగ్నిః హూత్రజ్జుహోతి | యథా ఖలు వై ధేనున్తిథే తర్ప-
 యతి | ప్రవమగ్నిః హూత్రీ యజమానన్తయతి | తృప్యతి ప్రజయా
 ప్రశుభిః | ప్ర సువర్గ్ల్యోకజ్ఞానాతి | వశ్యతి పుత్రిమ్ | వశ్యతి
 పౌత్రిమ్ | ప్ర ప్రజయా ప్రశుభిమిథునైజాయతే | యస్యైవ-
 ద్విదుహోఽగ్నిః హూత్రజ్జుహోతి | య ఉ చైనదేవవేద || ౧౩ ||

బుధాపెద్దియమాగాజ్ఞానులై ద్వై చ || ౮ ||

త్రయో వై ప్రేయమేధా అసా । శేషాప్రకాశ్చ
 ఘోత్రమలహాత్ । ద్వైః । పృథ్విః । శేషాయప్రకా
 హాత్ । స ఋచాఽలహాత్ । యో ద్వైః । స యలహా । యప్స
 త్పత్ । స తూష్టిమ్ || ౧౮ || యస్య యలహాఽలహాఽద్యస్యకూష్టిమ్ ।
 తావ్రథావాక్సుతామ్ । తస్మాద్యలహాఽఽహుతిః పూర్వా హా
 త్రవ్యా । తూష్టిముత్తరా । ఉభ వ్రవర్థీ అవరున్ధ । అస్మిన్జ్యోతిన్జ్యో
 తీరస్మిన్స్వాహేతి వాయుహాతి । శేత వ్రవ తద్దధాతి । సూర్యో
 జ్యోతిన్జ్యోతిస్సూర్యస్వాహేతి హ్రీః । శేత వ్రవ హీతం ప్ర జన
 యతి । రత్నో వా వ్రవస్య హీతన్న ప్ర జాయతే || ౧౯ || యస్యో
 గ్నిఘోత్రమహుతగ్ం సూర్యోఽభ్యుదేతి । యద్యవై న్యాత్ ।
 ఉన్నయ వ్రాజుదాద్రవేత్ । స ఉప్రసాద్యాతమిలోరాసీత । స య
 దా తామ్యేత్ । అభ భూస్వాహేతి జహుయాత్ । ప్రజాపతిరై వ
 భూతః । తమోపాసరత్ । స వ్రవైవ్రవత్ర ఉన్నయతి । నాత్రి
 మాచ్ఛతి యజమానః || ౧౯ ||

తూష్టిజ్ఞాయతే యజమానః || ౧౯ ||

యదగ్నిమ్మదధతి । నసవ్రవస్యాగ్నిః । తస్మిన్ యప్య
 తథావిధే జహ్వతి । వసుష్వేవాస్యాగ్నిఘోత్రగ్ం హుతం ధవతి ।
 విహీతో గూప్తాయధ్యతే । దుద్రావ్రవస్యాగ్నిః । తస్మిన్ యప్య
 తథావిధే జహ్వతి । దుద్రేష్వేవాస్యాగ్నిఘోత్రగ్ం హుతం ధవతి ।

ప్రథమముంభయ్యుతా లభతే । ఇతిత్యా ప్రత్యాకామ్ । ౧౭౭ । తస్మిన్
 యప్య రథావిధౌ అహ్వతి । ఇతి త్యేప్యవాప్యస్మిన్కాత్రగం హుతం
 భవతి । పర్వ వ్రవ విర్వత ఇన్మ అహిప్తా భవతి । విశ్వే క్షణా ప్రత్యాకామ్
 స్మి । తస్మిన్ యప్య రథావిధౌ అహ్వతి । విశ్వేప్యవాప్య క్షణ
 వప్యస్మిన్కాత్రగం హుతం భవతి । ఇతిత్యామృతావ్రతే లాహివిశేవ
 భవతి । ఇన్ద్రీ ప్రత్యాకామ్ । తస్మిన్ యప్య రథావిధౌ అహ్వతి ।
 ఇన్ద్రీ వ్రవాన్యాస్మిన్కాత్రగం హుతం భవతి । ౧౭౮ । అగ్గారా భవ
 త్తి । తేన్యా అగ్గారేన్యా అర్పణదేతి । ప్రజాపతి ప్రత్యాకామ్ ।
 తస్మిన్ యప్య రథావిధౌ అహ్వతి । ప్రజాపతా వ్రవాన్యాస్మిన్కాత్ర
 గం హుతం భవతి । తనో అగ్గారా అన్యావా త్తి । బ్రహ్మ తప్యకామ్
 స్మి । తస్మిన్ యప్య రథావిధౌ అహ్వతి । బ్రహ్మేన్యాన్యాస్మిన్
 కాత్రగం హుతం భవతి । వసుమ త్ప్రవేమాన్ద్యేజు విశ్వమ క్షణ
 ము । ఇన్ద్రీ ప్రజాపతే బ్రహ్మారా । అహివర్ణమవస్త్యాతాసు క్షణ
 తాసు హుతం భవతి । యస్యైవవియవోన్యాప్యకాత్రహుహ్వతి ।
 య ఉ వ్రావరైవవేద ॥ ౧౭౯ ॥

ఇతిత్యా ప్రత్యాకామ్ రిన్ద్రీ వ్రవాన్యాస్మిన్కాత్రగం హుతం
 భవతి క్షణము తత్వారో చ ॥ ౧౮౦ ॥

యన్యాన్యాహిః ప్రథమగం పర్వ వ్రవ విర్వరామగ్గారాకృ
 లో అగ్గారా లిప్తా వసుప్యన్యామ్ ॥

ఋతవ్రా ప్రత్యేక్ష పరిషిక్వాదాతి వ్రాయం పరిషిక్వాతి । ప్ర
 త్యేక్షవ్రా పరిషిక్వాదాతి ప్రాఠః । అస్మిన్యా ఋతమ్ । అహివా

చిత్త్యైత్యమ్ । అస్మిన్నేవ తదాత్మ్యేన ప్రాణం కరిష్యామి । బ్ర-
 హ్మివాఽఽచిత్త్యం ప్రాశస్త్యం । యావదహలోద్భూతే భవతి । తావ-
 ద్వి త్లోకస్య । వాల్మీకిర్న రిషీః । వాస్తో న కర్మ్యస్తోఽస్తి । యస్త్య-
 వమిరుషోఽస్మిన్మాత్రస్థుషోఽస్తి । య తి నైవక్షవేదః ॥ ౧౦ ॥

అస్తి త్వ వ ॥ ౧౧ ॥

అక్షరం ప్రజాపతిర్నస్మిం దుద్ర త్తరావతిం బ్రహ్మవాసింఽ-
 స్మిన్మాత్రప్రాయా యజ్ఞః ప్రజాపతిరకామయితాత్ స్వధాగ్ర-
 ఙ్గి దక్షాతప్తయో వై యస్తస్మిన్పుత్రస్య ప్రత్యేనావతః ॥ ౧౧ ॥

అక్షరం వైవ తేవ ప్రసూనైవ యన్ని మాస్మిం యో వా
 అస్మిన్మాత్రస్యైవ వద్మాతప్తయః ॥ ౧౦ ॥ అక్షరస్యైవ త్నైవ-
 దైవవేదః ॥

॥ వారిః ఓమ్ ॥

ద్వితీయప్రపాఠకః

వారిః ఓమ్ ॥ ప్రజాపతిరకామయిత ప్రజాస్పృశైమేతి ।
 ప వ్రతస్వశహోతారమపశ్యత్ । తం మనసాఽనుద్యుత్య వర్షక్తి-
 త్యైవజహాత్ । తతో వై స ప్రజా అస్మయః । తా అస్మాన్పు-
 ష్టా అపాకామః । తా గ్రహాణాగ్నవ్హాత్ । తద్ద్రహస్య గ్రహా-